

POSTANOWIENIE

Dnia 29 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski

w sprawie **W. K. (K.)**

oskarżonej o przestępstwo z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 k.k.

po rozpoznaniu w dniu 29 lutego 2024 r. w Izbie Karnej

na posiedzeniu w trybie art. 539e § 1 k.p.k.

skargi Prokuratora Rejonowego Kraków-Nowa Huta w Krakowie

na wyrok Sądu Okręgowego w Krakowie z 8 września 2023 r. sygn. akt IV Ka 502/23, uchylający wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie

z 13 stycznia 2023 r. sygn. akt II K 281/21/N,

na podstawie art. 539e § 2 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić skargę;**
- 2. obciążyć Skarb Państwa kosztami sądowymi postępowania skargowego.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie wyrokiem z 13 stycznia 2023 r. sygn. akt II K 381/21/N, uznał W. K. za winnego tego, że w dniu [...] 2020 r. na ul. [...] w K. umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w mchu lądowym, w ten sposób, że nie posiadając wymaganych uprawnień, prowadził samochód osobowy marki [XXX] nr rej. [...]

z prędkością 58,3 km/h w miejscu administracyjnego ograniczenia prędkości do 40 km/h i nie dostosował techniki jazdy do warunków drogowych, a w konsekwencji nieumyślnie spowodował wypadek, w którym pokrzywdzony S.L. odniósł określone w art. 157 § 1 k.k. obrażenia ciała w postaci urazu twarzoczaszki z rozległą raną powieki górnej prawego oka, wstrząśnienia siatkówki prawej gałki ocznej i stłuczenia kolan, przy czym oskarżony zbiegł z miejsca zdarzenia, co stanowi występki z art. 177 § 1 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. i za ten czyn wymierzył oskarżonemu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności, zawiesił oskarżonemu wykonanie orzeczonej kary na okres próby wynoszący 2 lata oraz poddał go w okresie próby pod dozór kuratora. Ponadto orzekł wobec oskarżonego środek kamy w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 3 lat, a także zasądził na rzecz pokrzywdzonego S. L. nawiązkę w wysokości 500 złotych. Na rzecz Skarbu Państwa zasądził kwotę 800 zł tytułem poniesionych częściowo w toku postępowania wydatków, a w pozostałej części zwolnił oskarżonego od ponoszenia wydatków oraz od opłaty.

Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z 8 września 2023 r. w sprawie o sygn. akt IV Ka 502/23 uchyłono wyrok Sądu Rejonowego dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie z 13 stycznia 2023 r. wydany w sprawie o sygn. akt II K 281/21/N w całości i przekazano sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie.

Od powyższego wyroku sądu odwoławczego skargę w trybie art. 539a § 1 i § 2 k.p.k. wniósł Prokurator Rejonowy Kraków-Nowa Huta w Krakowie. Opierając swoje zarzuty o treść art. 437 § 2 k.p.k. i art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., skarżący zażądał uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu w Krakowie jako sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga Prokuratora Rejonowego Kraków - Nowa Huta w Krakowie okazała się niezasadna.

Przypomnieć od razu trzeba, że skarga na wyrok sądu odwoławczego może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. (w istocie chodzi tu o § 2 zdanie drugie tego przepisu) lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. (art. 539a § 3 k.p.k.). Z kolei art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. zakłada, że uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k., art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości.

W rozpatrywanej skardze prokuratora uwagę ogniskuje się na kwestionowaniu wystąpienia bezwzględnej przyczyny odwoławczej w postaci braku obrońcy w wypadku określonym w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.k., zatem uchybienia przewidzianego w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., implikującego konieczność uchylenia zaskarżonego wyroku.

Przypomnieć zatem należy, iż obrona obligatoryjna, o której mowa w art. 79 § 1 pkt 3 i 4 k.p.k., powstaje z chwilą, gdy organ procesowy powziął wątpliwości co do tego, czy sprawca mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenie lub pokierować swoim postępowaniem (art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k.), albo czy jego zdolność rozpoznania znaczenia czynu lub pokierowania postępowaniem była w znacznym stopniu ograniczona (art. 79 § 1 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 31 § 2 k.k.), a także wówczas, gdy wprawdzie nie ma wątpliwości wskazanych wyżej, ale istnieją one, w ocenie organu procesowego, co do tego, czy stan zdrowia psychicznego oskarżonego pozwala na udział w postępowaniu lub prowadzenie obrony w sposób samodzielny oraz rozsądny (art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k.) i w celu wyjaśnienia którejkolwiek z tych wątpliwości dopuścił dowód z opinii biegłych lekarzy psychiatrów (art. 202 § 1 k.p.k.) - od momentu powzięcia tych wątpliwości, a więc również przed złożeniem przez biegłych opinii.

Postanowienie o powołaniu biegłych wydane zostało w dniu 29 września 2021 r., wyznaczając kolejne terminy rozpraw - 3 listopada 2021 r., 31 stycznia 2022 r., 14 marca 2022 r., 6 kwietnia 2022 r., 13 maja 2022 r., 5 września 2022 r., 17 października 2022 r., 28 listopada 2022 r. bez wyznaczenia obrońcy, ani wydania przez sąd postanowienia, o którym mowa w art. 79 § 4 k.p.k.,

stwierdzającego brak obligatoryjności obrony. Postanowienie wydano dopiero w dniu 13 stycznia 2023 r., w którym stwierdzono, że udział obrońcy nie był i nie jest obowiązkowy. Jednak, co oczywiste nie konwalidowało to braku obrońcy na wcześniejszym etapie postępowania.

W świetle powyższego obowiązek sądu, przed którym toczyła się sprawa, powołania obrońcy z urzędu, w sytuacji gdy oskarżony sam obrońcy nie ustanowił, powstał w dniu 29 września 2021 r. Obronę obligatoryjną powoduje bowiem samo zaistnienie okoliczności uzasadniających wątpliwości co do stanu zdrowia psychicznego oskarżonego, zmaterializowanych wydaniem postanowienia o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłych lekarzy psychiatrów (art. 202 § 1 k.p.k.). Z chwilą jego wydania powstaje obowiązek niezwłocznego ustanowienia dla oskarżonego obrońcy z urzędu, a jego niewykonanie rodzi skutki z art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k. Skoro niewydanie postanowienia przez sąd, że udział obrońcy nie jest obowiązkowy (art. 79 § 4 k.p.k.) i jego zwolnienie, pomimo treści opinii, stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą to niewątpliwie tożsamą konsekwencję w takich okolicznościach musi rodzić nieustanowienie w ogóle obrońcy. Faktem niezaprzeczalnym jest, iż w okresie od 29 września 2021 r. do 13 stycznia 2023 r. oskarżony nie miał obrońcy. Braku obrońcy w tym wypadku nie niweluje charakter wyznaczanych w tym czasie rozpraw i ich przebieg, czy przeprowadzanych w tym czasie czynności procesowych. Obowiązek posiadania obrońcy przez oskarżonego w okolicznościach z art. 79 § 1 pkt 4 k.p.k. nie podlega żadnym ograniczeniom, w szczególności nie ogranicza się do jego uczestniczenia jedynie w przewodzie sądowym. Rozważania braku wpływu tego uchybienia na treść rozstrzygnięcia pozbawione jest natomiast doniosłości prawnej, albowiem stanowiłoby to de facto weryfikację jego istotności, co wyklucza natura bezwzględnych przyczyn odwoławczych. Ustawodawca przyjął bowiem założenie, iż każde z uchybień zaliczonych do bezwzględnych przyczyn odwoławczych w tak istotnym stopniu obraża podstawowe zasady prawidłowego orzekania w sprawach karnych, że - bez dodatkowego badania związku między uchybieniem a treścią rozstrzygnięcia - przyjąć należy, iż rozstrzygnięcie nie może być uznane za rezultat rzetelnego procesu.

Zważywszy powyższe tudzież ograniczenie zakresu kontroli Sądu Najwyższego rozpatrującego skargę na wyrok kasastoryjny sądu odwoławczego, do zbadania czy w realiach niniejszej sprawy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k., stwierdzenie, iż sąd odwoławczy nie uchybił przepisowi art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k., obligowało do oddalenia wniesionej skargi.

Z tych wszystkich względów Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[ał]